

§ 463

Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain uudistamisesta

HEL 2018-005634 T 03 00 00

Päätös

Kaupunginhallitus antoi opetus- ja kulttuuriministeriölle seuraavan lausunnon:

Helsingin kaupunki pitää ehdotusta laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta tärkeänä ja ajan haasteisiin vastaavana. Lain ajantasaistaminen on tärkeää. Kuten koko yhteiskunnassa, myös kuntatasolla kulttuurin merkitys kasvaa. Kulttuuri on erittäin tärkeää erilaisten tavoitteiden edistämiseksi, kuten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, innovatiivisuus ja sitä kautta elinvoimaisuuden tukeminen sekä kunnan yleisen ja matkailullisen vetovoiman lisääminen.

Kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain uudistamisesta annettu esitys koskee yli kolmeasataa hyvin eri kokoista kuntaa. Laissa kyetään määrittämään lähinnä vähimmäisvaatimus Suomen kuntalaisten oikeuksista kulttuurin ja taiteen saatavuuteen ja se henki, jossa kuntalaiset voivat niiden muotoihin osallistua. Helsingin kaupunki kiinnittää huomiota siihen, että kuntien omistamina tai merkittävästi rahoittamina toimii monia kulttuurilaitoksia, joilla on myös valtakunnallista merkitystä, kuten isoimpien kuntien sinfoniaorkesterit ja teatterit sekä maan ainoa päätoiminen big band -orkesteri UMO. Helsingin kaupunki toteaa, että suurten kasvukeskusten taide- ja kulttuuripalvelujen tuottajien mahdollisuudet vastata kasvavaan palvelutarpeeseen tulee lainmuutoksessa turvata.

Kulttuurin kenttä on moninainen ja sen tavoitteiden, toimintojen ja rajojen määrittely on haastavaa. Lakiehdotuksessa on onnistuttu selkiyttämään näitä kaikkia. Siinä korostuvat kulttuurin välilliset vaikutukset, kuten hyvinvointi, alueellinen elinvoima ja osallisuus. Tämä korostaa ammattitaiteen ja taidekasvatuksen merkitystä ja rahoitustarvetta kulttuuri- ja sivistyslakien kokonaisuuteen kuuluvien erityislakien kautta.

Lakiesitykseen on nykykäytännön mukaan otettu uusia elementtejä, kuten kansalaisten osallistaminen, yhteistyön painottaminen ja kehittämis-tehtävän vakiinnuttaminen. Helsingin kaupunki pitää tätä hyvänä.

Helsingin kaupunki toteaa, että lakiesityksen perusteluteksti on hyvä ja siitä saa monipuolista tukea lain soveltamiseen kuntatasolla. Perustelutekstissä (s. 38) tulisi kuitenkin avata enemmän kulttuurimatkailun mer-

kitystä ja yleensäkin kulttuurin ja taiteen osuutta kunnan vetovoimatekijänä.

Seuraavassa on todettu yksityiskohtaiset kannanotot esityksistä niiltä osin, kuin Helsingin kaupungilla on lausuttavaa tehtyyn ehdotukseen:

Lain soveltamisalan (1§) määrittelyt auttavat kuntia tunnistamaan kulttuuritoiminnan alueen. Lain tavoitteet (2§) vastaavat Helsingin kaupungin käsitystä siitä, mitä ne voivat näin laajalla kuntakentällä olla.

Kunnan tehtävien määrittely (3§) on tarpeen. Tehtävät on määriteltävä yleisesti ottaen onnistuneesti suhteessa lain tavoitteisiin ja sen soveltamiseen. Helsingin kaupunki kiinnittää huomiota 3 §:n 1 momentin kohdan 3 soveltamiseen jatkossa. Kohdan mukaan kunnan tulee 'tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen'. Taiteen perusopetus on tuottanut musiikin alueella erinomaisia, kansainväliselle tasolle yltäviä tuloksia. Kulttuurin ja taiteen yleisen merkityksen ja monien myönteisten heijastusvaikutusten takia olisi perusteltua laajentaa taiteen perusopetusjärjestelmää ja sen tukirahoitusta myös muille taiteen ja kulttuurin aloille rapauttamatta niitä, joissa parhaat tulokset on pitkäjänteisen työn tuloksena saavutettu. Tavoitteena tulisi olla kaikkien eri lahjakkuuksien saaminen kattavasti kansakunnan käyttöön. Maininta kansainvälisyydestä kunnan tehtäväkentässä (3 § 1 mom. kohta 6) on erityisen tärkeä Helsingille, jota mitataan jatkuvasti pääkaupunkien ja muiden isojen kaupunkien vertailuissa. Useat Helsingin kaupungin kulttuuritoimijat ovat kansainvälisillä areenoilla palkittuja ja tunnettuja. Niiden hyvä maine koituu samalla koko maan hyväksi.

Asukkaiden osallistumisen mainitseminen laissa (5§) vastaa nykypäivän tilannetta ja kuntalaisten käsitystä toimivan kaupungin rakentamisesta. Muidenkin kuin kotimaisten kielten puhujien huomioiminen lain tasolla on tärkeää. Kulttuurilla on suuri merkitys sekä maahanmuuttajien kotouttamisessa että valtaväestön sopeutumisessa uuteen, monikulttuurisempaan elämään.

Kehittämistehtävän käyttöönotto (6§) vakiinnuttaa toimintamallin, joka on esim. kirjastoissa ja museoissa osoittautunut toimivaksi. Kulttuurin alueella jo toimiva esimerkki on lastenkulttuurikeskusten verkosto. Lakiehdotuksessa tehtävää ei rajata millään tavoin, ja kehittämistehtävän hoitajana voi olla muukin toimija kuin kunta. Ehdotettu lakimuotoilu jättää opetus- ja kulttuuriministeriölle laajan toimintavallan kehittämistehtävän ja kehittäjän kulloiseenkin määrittelyyn. Kulttuurikentän moninaisuuden takia tämä voi olla perusteltua, mutta lain perustelutekstissä tulisi olla joitain konkreettisia linjauksia kehittämistehtävän organisoimisesta.

25.06.2018

Helsingin kaupunki pitää mallin kohdentamista myös yleisiin kulttuuri-palveluihinkäyttökelpoisena avauksena, joka voi johtaa hedelmällisiin yhteistyö- ja oppimismalleihin. Kehittämistehtävän rahoituksesta säädetäisiin 9 §:ssä, jonka mukaan kunta saisi siihen tehtävänannon myötä myös rahoituksen.

Yhteistyö (7§) ulottuu kunnissa jo nyt pitkälle. Helsingin kannalta katsottuna lakiehdotus lähinnä kirjaa olemassa olevan tilanteen.

Tiedon tuottaminen ja arviointi (8§) kytkee kunnan kulttuuritoiminnan tiiviisti kunnan kokonaisuuteen. Helsingin kaupunki pitää hyvänä, että kunnat veloitetaan raportoimaan kulttuuritoiminnastaan ja arvioimaan sitä sekä julkaisemaan nämä tiedot. Arviointi tulee tehdä osana sekä kuntastrategian arviointia ja seurantaa että terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä (kuntien hyvinvointikertomukset). Lisäksi Helsingin kaupunki toteaa, että eri kuntia koskevalle systemaattisesti kerättävälle vertailukelpoiselle tiedolle on suuri tarve.

Esityksen valmistelun lähtökohtana on ollut, että uudistus voidaan toteuttaa taloudellisten vaikutusten osalta kustannusneutraalisti. Tätä tukee hallitusohjelman linjaus, että pitäydytään uusien, kuntien menoja lisäävien tehtävien ja veloitteiden antamisesta ilman, että samalla päätetään vastaavan suuruisten veloitteiden karsimisesta tai uusien veloitteiden täysimääräisestä rahoittamisesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Hilkka Tapiolinna, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36185
hilkka.tapiolinna(a)hel.fi
Tero Niininen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 25915
tero.niinen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain muuttaminen, OKM:n lausuntopyyntö 18.5.2018
- 2 Kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain uudistaminen, OKM:n muistio
- 3 Saate 18.5.2018, opetus- ja kulttuuriministeriö

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt 28.6.2018 mennessä lausuntoa opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman työryhmän esityksestä kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain uudistamiseksi. Lausunnon antamisaikaa on pidennetty 31.7.2018 asti.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama työryhmä luovutti 18.5.2018 muistionsa kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain uudistamiseksi. Esitys on linjassa kuntien sivistystoimialan kokonaisuuteen liittyvien tuoreiden kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimintalakien kanssa. Myös museolaki on parhaillaan uudistettavana.

Työryhmä ehdottaa säädettäväksi lain kuntien kulttuuritoiminnasta. Se korvaisi nykyisen lain vuodelta 1992. Laki halutaan uudistaa vastaamaan kuntien kulttuuritoiminnassa ja sen toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia sekä perustuslain säännöksiä ja kulttuuritoimintaa koskevia kansainvälisiä sopimuksia. Ehdotettuun lakiin lisättäisiin kuntien kulttuuritoiminnan tavoitteet, valtion viranomaisten tehtävät, kunnan asukkaiden osallistuminen, kehittämistehtävä, yhteistyö sekä tiedon tuottaminen ja arviointi. Samalla muutettaisiin ajan tasalle kunnan tehtäviä ja valtionrahoitusta koskevat säännökset.

Esityksessä korostetaan kulttuurin ja taiteen monia mahdollisuuksia rikastuttaa ihmisten elämää ja yhteisöjen toimintaa. Kulttuuria ja taidetta edistämällä voidaan vaikuttaa mm. kunnan asukkaiden hyvinvointiin ja osallisuuteen sekä kuntien elinvoimaisuuteen.

Kulttuuritoimintaa järjestettäessä tulee ottaa huomioon paikalliset olosuhteet sekä eri väestöryhmien erilaiset tarpeet ja odotukset. Asukkaille tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kunnan kulttuuritoimintaan.

Kunnassa tulee esityksen mukaan olla riittävä ja monipuolinen osaaminen kulttuuritoiminnan järjestämisessä. Kunta voi tarvittaessa järjestää kulttuuritoimintaa myös yhteistyössä toisten kuntien kanssa. Yhteistyö kunnan muiden toimialojen ja muiden toimijoiden kanssa on myös tärkeää.

Lakiehdotuksessa esitetään säädettäväksi kehittämistehtävä, jolla tuetaan kuntien kulttuuritoiminnan toteuttamisen vaikuttavuutta, henkilöstön osaamista ja kuntien keskinäistä yhteistoimintaa. Tiedon tuottami-

sella ja arvioinnilla tuetaan lain tavoitteiden ja tehtävien toteutumista sekä kulttuuritoiminnan liittymistä kunnan kokonaisuuteen.

Helsingin kaupungilla ei ollut edustusta esityksen laatineessa työryhmässä. Neuvotteluyhteys sekä opetus- ja kulttuuriministeriöön on ollut prosessin aikana hyvä. Ministeriö kutsui 23.1.2018 kaupungin edustajat keskustelemaan lakiuudistuksesta ja sille asetettavista tavoitteista. Kulttuuripalvelukokonaisuuden edustajat osallistuivat prosessin aluksi järjestettyyn laajaan kuulemistilaisuuteen. Myös työn aikana on oltu yhteydessä työryhmän jäseniin.

Lausunto pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta esitti, että asian kaupunginhallituskäsittelyn jälkeen kulttuurijohtaja täyttää lausuntolomakekyselyn osoitteessa lausuntopalvelu.fi.

Lausunto perustuu kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan antamaan lausuntoon.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Hilkka Tapiolinna, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36185
hilkka.tapiolinna(a)hel.fi
Tero Niininen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 25915
tero.niininen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain muuttaminen, OKM:n lausuntopyyntö 18.5.2018
- 2 Kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain uudistaminen, OKM:n muistio
- 3 Saate 18.5.2018, opetus- ja kulttuuriministeriö

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Tiedoksi

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Päätöshistoria

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 19.06.2018 § 144

HEL 2018-005634 T 03 00 00

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää ehdotusta laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta tärkeänä ja ajan haasteisiin osuvana. Lain ajantasaistaminen on tärkeää: kuten koko yhteiskunnassa, myös kuntatasolla kulttuurin merkitys kasvaa. Se kirittää niinkin erilaisia tavoitteita kuin hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, innovatiivisuuden ja sitä kautta elinvoimaisuuden tukeminen sekä kunnan yleisen ja matkailullisen vetovoiman lisääminen.

Nyt lausuntokierroksella oleva lakiesitys koskee yli kolmeasataa hyvin eri kokoista kuntaa. Laissa kyetään määrittämään lähinnä vähimmäisvaatimus Suomen kuntalaisten oikeuksista kulttuurin ja taiteen saatavuuteen ja se henki, jossa kuntalaiset voivat niiden muotoihin osallistua. Helsinki kiinnittää huomiota siihen, että kuntien omistamina tai merkittävästi rahoittamina toimii paljon kulttuurilaitoksia, joilla on myös valtakunnallista merkitystä kuten isoimpien kuntien sinfoniaorkesterit ja teatterit, maan ainoa päätoiminen big band -orkesteri UMO tai esim. Savonlinnan oopperajuhlat.

Kulttuurin kenttä on moninainen ja sen tavoitteiden, toimintojen ja rajojen määrittely haastavaa. Lakiehdotuksessa on onnistuttu selkiyttämään näitä kaikkia. Siinä korostuvat kulttuurin välilliset vaikutukset kuten hyvinvointi, alueellinen elinvoima ja osallisuus. Tämä korostaa ammattitaiteen ja taidekasvatuksen merkitystä ja rahoitustarvetta kulttuuri- ja sivistyslakien kokonaisuuteen kuuluvien erityislakien kautta.

Lakiesitykseen on nykykäytännön mukaan otettu uusia elementtejä kuten kansalaisten osallistaminen, yhteistyön painottaminen ja kehittämis tehtävän vakiinnuttaminen, mitä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää hyvänä.

Lisäksi lautakunta kiinnittää huomiota lakiesityksen erinomaiseen perustelutekstiin, josta saa monipuolista tukea lain soveltamiseen kuntatasolla. Perustelutekstissä (s. 38) tulisi lautakunnan näkemyksen mukaan avata enemmän kulttuurimatkailun merkitystä ja yleensäkin kulttuurin ja taiteen osuutta kunnan vetovoimatekijänä.

Yksityiskohtaiset näkemykset esityksistä niiltä osin, kuin lautakunnalla on kommentteja tehtyyn ehdotukseen:

Lain soveltamisalan (1§) määrittelyt auttavat kuntia tunnistamaan kulttuuritoiminnan alueen. Lain tavoitteet (2§) vastaavat kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan käsitystä siitä, mitä ne voivat näin laajalla kuntakentällä olla.

Kunnan tehtävien määrittely (3§) on tarpeen. Tehtävät on määritelty yleisesti ottaen onnistuneesti suhteessa lain tavoitteisiin ja sen soveltamisalaan. Lautakunta kiinnittää huomiota 3 §:n 1 momentin kohdan 3 soveltamiseen jatkossa. Kohdan mukaan kunnan tulee 'tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen'. Taiteen perusopetus on tuottanut musiikin alueella erinomaisia, kansainväliselle tasolle yltäviä tuloksia. Kulttuurin ja taiteen yleisen merkityksen ja monien myönteisten heijastusvaikutusten takia olisi perusteltua laajentaa taiteen perusopetusjärjestelmää ja sen tukirahoitusta myös muille taiteen ja kulttuurin aloille rapauttamatta niitä, joissa parhaat tulokset on pitkäjänteisen työn tuloksena saavutettu. Tavoitteena tulisi olla kaikkien eri lahjakkuuksien saaminen kattavasti kansakunnan käyttöön. Maininta kansainvälisyydestä kunnan tehtäväkentässä (3 § 1 mom. kohta 6) on erityisen tärkeä Helsingille, jota mitataan jatkuvasti pääkaupunkien ja muiden isojen kaupunkien vertailuissa. Useat Helsingin kaupungin kulttuuritoimijat ovat kansainvälisillä areenoilla palkittuja ja tunnettuja. Niiden hyvä maine koituu samalla koko maan hyväksi.

Asukkaiden osallistumisen mainitseminen laissa (5§) vastaa nykypäivän tilannetta ja kuntalaisten käsitystä toimivan kaupungin rakentamisesta. Muidenkin kuin kotimaisten kielten puhujien huomioiminen lain tasolla on tärkeää. Kulttuurilla on suuri merkitys sekä maahanmuuttajien kotouttamisessa että valtaväestön sopeutumisessa uuteen, monikulttuurisempaan elämään.

Kehittämistehtävän käyttöönotto (6§) vakiinnuttaa toimintamallin, joka on esim. kirjastoissa ja museoissa osoittautunut toimivaksi. Kulttuurin alueella jo toimiva esimerkki on lastenkulttuurikeskusten verkosto. Lakiehdotuksessa tehtävää ei rajata millään tavoin, ja kehittämistehtävän hoitajana voi olla muukin toimija kuin kunta. Ehdotettu lakimuotoilu jättää opetus- ja kulttuuriministeriölle laajan toimintavallan kehittämistehtävän ja kehittäjän kulloiseenkin määrittelyyn. Kulttuurikentän moninaisuuden takia tämä voi olla perusteltua, mutta lain perustelutekstiin kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toivoo joitain konkreettisia linjauksia kehittämistehtävän organisoimisesta.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitääkin mallin kohdentamista myös yleisiin kulttuuripalveluihinkäyttökelpoisena avauksena, joka voi johtaa hedelmällisiin yhteistyö- ja oppimismalleihin. Kehittämistehtävän rahoi-

tuksesta säädettäisiin 9 §:ssä, jonka mukaan kunta saisi siihen tehtävännannon myötä myös rahoituksen.

Yhteistyö (7§) ulottuu kunnissa jo nyt pitkälle. Helsingin kannalta katsottuna lakiehdotus lähinnä kirjaa olemassa olevan tilanteen.

Tiedon tuottaminen ja arviointi (8§) kytkee kunnan kulttuuritoiminnan tiiviisti kunnan kokonaisuuteen. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää hyvänä, että kunnat veloitetaan raportoimaan kulttuuritoiminnastaan ja arvioimaan sitä sekä julkaisemaan nämä tiedot. Arviointi tulee tehdä osana sekä kuntastrategian arviointia ja seurantaa että terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä (kuntien hyvinvointikertomukset). Lisäksi kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että eri kuntia koskevalle systemaattisesti kerättävälle vertailukelpoiselle tiedolle on suuri tarve.

Lautakunta esittää, että asian kaupunginhallituskäsittelyn jälkeen kulttuurijohtaja täyttää lausuntolomakekyselyn osoitteessa lausuntopalvelu.fi.

Lisäksi lautakunta päätti tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta jo tässä kokouksessa.

Esittelijä

kulttuurijohtaja
Tuula Haavisto

Lisätiedot

Tuula Haavisto, kulttuurijohtaja, puhelin: 310 85500
tuula.haavisto(a)hel.fi